

Студент 6 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СКЛАДОВИХ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА НА ЙОГО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ НА ОСНОВІ КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ

Анотація. Досліджено характер впливу елементів оборотних активів (грошових коштів, дебіторської заборгованості та виробничих запасів) на величину чистого та валового прибутку підприємств промислової галузі. Показано можливість і запропоновано постановку аналітичної задачі для максимізації фінансового результату на основі оптимізації структури оборотних активів.

Аннотация. Исследован характер влияния элементов оборотных активов (денежных средств, дебиторской задолженности и производственных запасов) на величину чистой и валовой прибыли промышленных предприятий. Показана возможность и предложена постановка аналитической задачи для максимизации финансового результата на основе оптимизации структуры оборотных активов.

Annotation. In this work the nature of the elements of current assets' (cash, receivables and inventory) influence on the net and gross profits of industrial enterprises were considered. The possibility is shown and a formulation of an analytical problem in order to maximize financial performance by optimizing the structure of current assets is proposed.

Ключові слова: оборотні активи, фінансові результати, прибуток, кореляційно-регресійний аналіз, структура.

Управління оборотними активами є одним з найважливіших інструментів фінансового менеджменту підприємства, оскільки дає змогу забезпечити його безперерйну поточну діяльність, а отже, підвищити ефективність функціонування підприємства в цілому.

Управління оборотними активами доцільно здійснювати у розрізі їх основних елементів, до яких відносяться грошові кошти, грошові потоки, дебіторська заборгованість та виробничі запаси. Вибір даної сукупності обумовлений тим, що ці елементи становлять відносно самостійні об'єкти управління, характеризуються певними особливостями свого складу та участі в операційному циклі, динамічні за своєю природою, та, нарешті, ефективне управління ними забезпечує швидке та ритмічне їх відновлення в процесі кругообігу обігових коштів підприємства.

Конкретними об'єктами управлінських впливів у даному випадку виступають обсяг визначених елементів оборотних активів у вартісному виразі та співвідношення окремих елементів між собою, тобто загальна структура оборотних активів підприємства. Особливої уваги потребує встановлення оптимальної швидкості їх обороту, оскільки за інших рівних умов прискорення оборотності всіх без винятку складових оборотних активів забезпечує зростання доходів підприємства.

Загальновідомо, що основою успішної фінансової діяльності підприємства є його прибуток, для отримання якого підприємство здійснює виробничо-господарську діяльність та використовує свої економічні ресурси, серед яких чільне місце займають саме оборотні активи. Відповідно, можемо стверджувати, що від ефективності управління оборотними активами багато у чому залежить обсяг фінансових результатів, сформованих підприємством.

Однак слід відзначити, що структура оборотних активів має певні особливості у конкретних суб'єктів господарювання, та залежить від різних факторів, наприклад: галузевої приналежності підприємства, особливостей організації технологічних та збутових процесів, кредитної політики підприємства та ін. Тому формування фінансових результатів господарюючого суб'єкта по-різному залежить від обсягу елементів оборотних активів, що обумовлює необхідність визначення ступеня такої залежності за допомогою використання спеціальних методів аналізу.

Для визначення тісноти зв'язку, а отже, рівня впливу елементів оборотних активів на фінансові результати діяльності підприємства, пропонується використовувати метод кореляційно-регресійного аналізу.

При проведенні кореляційно-регресійного аналізу мається на увазі, що в результаті буде побудована регресійна залежність (тобто застосовується метод регресійного аналізу) та розраховані коефіцієнти тісноти та значимості зв'язку між аналізованими величинами (проводиться кореляційний аналіз).

Використання методу кореляційно-регресійного аналізу дозволяє встановити й оцінити залежність досліджуваної випадкової величини у від однієї або декількох інших величин x і здійснити прогноз значень y . Параметр y , значення якого потрібно передбачати, є залежною змінною. Параметр x , значення якого відомі заздалегідь і який впливає на значення y , називається незалежною змінною.

Тіснота зв'язку кількісно виражається величиною коефіцієнта кореляції. Це безрозмірна величина, значення якої лежить між -1 та $+1$. Якщо при зростанні однієї величини спостерігається зростання іншої, то говорять про позитивну кореляцію, якщо відбувається зворотне, то коефіцієнт кореляції має від'ємне значення [1]. Чим сильніша залежність між досліджуваними величинами, тим ближче значення коефіцієнта кореляції до 1 (-1). Якщо зв'язок між показниками відсутній, то коефіцієнт кореляції буде дорівнювати нулю.

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}, r \in [-1; 1].$$

На практиці для оцінки тісноти зв'язку застосовується таке правило:

$|r| < 0,3$ – зв'язок слабкий;

$0,3 < |r| < 0,7$ – середня тіснота зв'язку;

$|r| < 0,7$ – тісний зв'язок.

У проведеному дослідженні, результат якого заздалегідь невідомий, застосовуються випадкові величини. Тому з метою підвищення якості аналізу передбачається поступово використовувати декілька показників, що формують масиви даних y та x .

Як залежні змінні пропонується обрати показник валового прибутку/збитку (ВП) та чистого прибутку/збитку (ЧП). Валовий прибуток/збиток становить загальний результат діяльності підприємства, коли від суми чистого доходу віднімається собівартість продукції. Чистий прибуток характеризує підсумковий фінансовий результат діяльності підприємства, очищений від впливу операційних затрат, обов'язкових, фінансових та інших платежів [2].

Як незалежні змінні використовуються такі елементи оборотних активів: виробничі запаси (ВЗ), дебіторська заборгованість (ДЗ) та грошові кошти (ГК). Наведені елементи оборотних активів оцінюємо за допомогою трьох груп показників: абсолютна величина кожного елемента, їх питома вага у структурі оборотних активів та відповідні коефіцієнти оборотності.

Групи показників є різномірними між собою і несуть відмінності за економічним змістом, що дає змогу оцінити виділені елементи з різних сторін. Обсяги окремих елементів оборотних активів у абсолютному та відносному виразі характеризують достатність, рівень забезпеченості підприємства ліквідними активами. Натомість коефіцієнти оборотності характеризують інтенсивність використання обігових коштів.

Для визначення зв'язку між залежними і незалежними змінними було використано дані фінансової звітності підприємств за 3 роки та програмний продукт "Statistica". Результати розрахунків зведемо у таблицю.

Таблиця

Кореляція груп показників, які характеризують оборотні активи

Підприємство	x \ y	Абсолютні показники			Питома вага в структурі оборотних активів			Коефіцієнти оборотності		
		ВЗ	ДЗ	ГК	ВЗ	ДЗ	ГК	ВЗ	ДЗ	ГК
А	ЧП	-0,05	0,05	0,26	-0,43	0,09	0,64	0,23	-0,08	-0,3
	ВП	-0,07	0,12	0,25	-0,56	0,24	0,58	0,25	-0,11	-0,36
Б	ЧП	0,65	0,43	-0,18	0,57	-0,17	-0,61	0,72	0,66	0,82
	ВП	0,74	0,4	0,28	0,51	-0,46	-0,32	0,8	0,91	0,82
В	ЧП	0,71	0,61	0,66	0,71	-0,63	0,33	-0,03	0,75	0,18
	ВП	-0,33	-0,15	-0,3	-0,36	0,63	-0,11	0,22	-0,53	-0,17

Слід зазначити, що проаналізовані підприємства мають різну специфіку та масштаби діяльності. Підприємство А є невеликим, працює в галузі будівництва, займаючись виробництвом металопластикових та алюмінієвих конструкцій, фасадними та облицювальними роботами. Підприємство Б є відкритим акціонерним товариством з великими виробничими потужностями та займає лідируючі позиції у машинобудівній галузі. Високотехнологічне підприємство В займається дослідженням, проектуванням та розробками у галузі природних і технічних наук.

Цим пояснюються відмінності отриманих значень коефіцієнта кореляції для різних груп показників.

Групи факторів більше впливають на показник чистого прибутку, ніж на показник валового прибутку. Різниця цього впливу близько 10 %. Загалом найбільш помітний зв'язок з результуючим значенням мають показники оцінки виробничих запасів. Також можна говорити про найбільш тісний зв'язок чистого та валового прибутку з групою коефіцієнтів оборотності. Відповідно, найменш тісний зв'язок – з групою абсолютних показників. Проранжирувавши групи показників оцінки елементів оборотних активів, проілюструємо ступінь зв'язку між певною групою та результуючими показниками прибутку підприємства (рисунок).

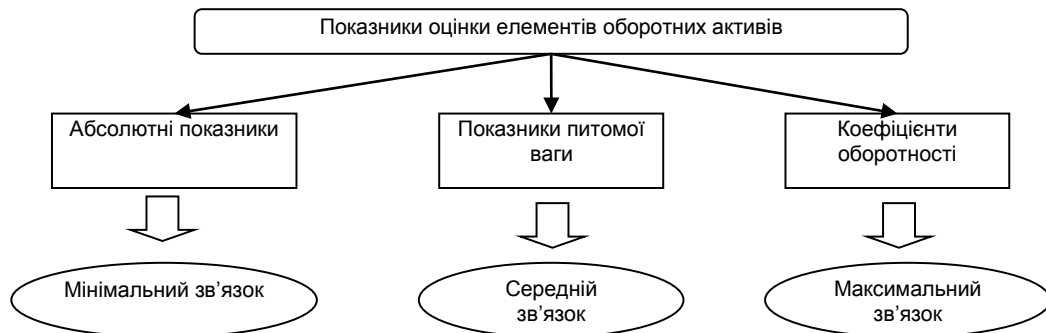

Рис. Рівень зв'язку між показниками оборотних активів і фінансовими

результатами підприємств

Отримані з використанням кореляційно-регресійного аналізу результати характеризують залежність обсягу валового та чистого прибутку від елементів оборотних активів, що дає змогу визначити, який з них здійснює найбільший вплив на фінансовий результат конкретного аналізованого підприємства. Тобто запропонований метод дозволяє оцінити ефективність існуючої структури оборотних активів та визначити таке їх співвідношення, що дозволить максимізувати величину чистого прибутку і виявити резерви його зростання за рахунок зміни структури оборотних активів.

Згідно з отриманим значенням, зроблено висновок щодо наявності максимального зв'язку між коефіцієнтами оборотності елементів оборотних активів та прибутком підприємства промислової галузі. Отже, в якості рекомендацій, спрямованих на підвищення якості управління оборотними активами, доцільно виділити прискорення швидкості обігу грошових коштів, дебіторської заборгованості та виробничих запасів. Такі міри прискорять реалізацію продукції та підвищать отримуваний від цього ефект.

Надалі фінансовий менеджер, здійснюючи управлінські впливи щодо найбільш значущого елементу оборотних активів, зможе підвищити ефективність управління фінансовими результатами діяльності підприємства в цілому.

Наук. керівн. Берест М. М.

Література: 1. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу : навч. посібн. / Г. І. Купалова. – К. : Знання, 2008. – 639 с. 2. П(С)БО 2 – 5 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 – 5, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87 (зі змінами та доповненнями) // Все о бухгалтерском учете. – 2005. – № 13 (1046). – С. 5–23.